

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 5,-, za četrt leta Din 15,-, za pol leta Din 30,-; za inozemstvo Din 7,- (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na uprave Jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelak, Poljanski nasp št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

F. T.:

Da ne bo prepozno.

Vzgoja delavske mladine postaja najvažnejše vprašanje dušnega skrbstva modernega časa. Delavski razred je v sodobni družbi poseben svet zase, ki ima svoje pojme in nazore, čuti in doživlja po svoje in ima čisto svoje potrebe in zahteve. Krivice, ki se gode takozvanemu nižjemu sloju od strani kapitalizma, so same po sebi že zgolj po svoji moralni plati take, da morajo človeka izkvariti, vzrediti sužnje po telesu in duši, od sovraštva, zavisti ter maščevanjaželjnosti zagrenjena bitja, ki pa polagoma v svojem brezizhodnem trpljenju otopijo in se v čustvu svoje manjvrednosti suženjsko vdaajo v svojo usodo. K temu pride naporno enolično delo, nedostatek hrane, zraka in luči, stanovanjska mizerija, pomanjkanje domačega družinskega življenja, zastrupljanje z alkoholom in nešteta druga zla, ki upropaščajo s telesom tudi dušo. Na drugi strani pa je krščanstvo kot tisočletni vzgojitelj kulturnega človeštva tudi v naši sicer že tako zelo razkristjanjeni dobi ohranilo toliko vpliva, da se te krivice molče ne prenesejo, da se dviga protest ponižanih in užaljenih in da se potlačeni vzbujajo prav zato, ker se tako tepta njihovo iz božje stvariteljne volje izviraajoče človeško dostojanstvo. Človek, ki mu je krščanstvo v vse vsajeno, naj ga je še tako pozabil, se ne more sprijazniti s tem, da bi bil brezlastniški, od gole, po rentabilnosti podjetja odmerjene dnevne mezde odvisni, za starost nepreskrbljeni brezdominec, dasi vsa ta bogastva izdeluje njegova roka. In vse, kar je najplemenitejšega v človeku, se mora upreti proti temu, da danes mezdnj suženj ne služi niti več osebnemu gospodarju, ampak brezimnemu in brezosebemu kapitalu kakor mu služi mrtvi stroj. Z moralnim razpadanjem kapitalistične družbe pa ta zavest delavstva le raste in ono upravičeno čuti, kakor je čutil meščan za časa propadanja plemstva, da more le ono biti nositelj bodočega srečnejšega družabnega reda, da je ono v to naravnost poklicano in da zato tudi raste njegova odgovornost za celokupni človeški rod. Zato delavski razred tudi vedno bolj čuti potrebo, da se izobrazí, ne samo po duhovnih in tehničnih vednostih, ampak tudi po duševni, srčni, notranji kulturi. Tako se v delavskem stanu čudovito mešajo dobra in zla, plemenita in sovražna čustva ter nagoni, velika telesna in moralna beda na eni in pogon k velikemu odgovornosti polnemu duševnemu dvigu na drugi strani. To mu daje posebno obeležje kakor nobenemu drugemu razredu.

To je treba razumeti. Razumeti pa je mogoče človeka in cel stan samo, če ga ljubiš, se v njegovo nrav vživiš in se z njim poenačiš. Ljubezen do sebe terja delavski razred že po tem, da trpi, da je zapostavljen, da potrebuje zaščite; ljubeča skrb zanj pa je tembolj krščanska dolžnost, ker predstavlja ono množico, ki bo nosila in dajala smer bodoči družbi in ustvarjala novo človečansko kulturo. Komur je torej mar, kakšna bo ta kultura, v kakšne dobrine bo usmerjena in kako bo takó družbo kakor posameznika dvigala k njegovim večnim, v samo srce vsajenim idealom, ta bo svojo skrb posvetil v prvi vrsti delovnim množicam, ta bo kot svojo poglavitno nalogo smatral dušno skrb za delavstvo, za delavsko mladino.

Nekje drugod sem že izrekel misel, da more za delavstvo delati in se za njegovo duševno kulturo uspešno prizadevati ter mu kazati pota v srečnejšo bodočnost družbe le oni, ki veruje v

njegovo zmago — oni, ki mu je enako mar tudi za njegovo gospodarsko osvoboditev izpod jarma kapitalizma, oni, ki je pripravljen blagosloviti in posvetiti njegovo borbo za pravico, kakor smo svojčas blagoslavljali borbo kmetkega tlačana, bajtarja in malega kmeta izpod suženjstva fevdalcev in podeželskega odušstva. Drugič treba imeti največje spoštovanje pred svobodo, v kateri hoče sodobni človek živeti in po lastnem spoznanju ter hotenju ravnati svojo usodo, ter pred velikim čutom notranje neodvisnosti, ki ga ima in ljubosumno čuva moderni delavec. To poudarjamo posebno zato, ker se marksistična, zlasti pa komunistična vzgoja najbolj opira na to in ima baš zato tako velike uspehe. Mi moramo delavca in delavskega mladeniča ter deklico voditi tako, da ne žalimo tega njihovega čuta, da se ne vsiljujemo, da ne igramo protektorje in nadzornike, da vzgajamo njihovo vest k svobodni odločitvi za dobro, da ne komandiramo kot nekaka višja bitja, ampak smo vseskozi njihovi prijatelji, ki žive popolnoma v njihovem svetu in imajo iste interese in ideale.

Delo na dušni izobrazbi in negi proletarske mladine mora pravega kristjana danes tembolj mikati, čimbolj je težavno, čimbolj zahteva napora vseh sil in čim večji in novejši svet ter možnosti človeškega napredka in dviga odpira. V starem svetu dušna nega in pastirstvo ni bilo niti izdaleka tako težavno kakor je med sodobno velikomestno in industrijsko proletarsko množico. Kmet, srednji in mali meščan, premožni buržuaz imajo povprečno čisto ustaljen, malo premakljiv, ozek, zelo malo napet in notranjim težkočam in pretresljajem malo izpostavljen svet verskih in moralnih vrednot, običajev in potreb, ki se dajo dosti lahko zadovoljiti. Vse drugače je pri modernem proletarcu, človeku brez pravega doma, brez vkoreninjenosti v tradicijo, brez notranje privezanosti na sedanji družabni red, človeka, ki ima po naravi globoko in zdravo moralno čustvo, je pa uprav po buržuaziji vzgojen v vsaj praktično čisto brezverskem ali versko brezbriznem vzdušju. Takemu človeku zopet ali pravzaprav v večini slučajev čisto nanovo

predočiti vrednote krščanstva in jih v dušo vcepiti, je zelo težko delo, ki zahteva, da gremo prav do korenin stvari na eni in človeka samega na drugi strani, to je, z eno besedo, delo apostolsko, v resnici svečeniško, delo, ki se ne more opravljati samo zaradi poklica in službe, ampak predvsem iz čistega idealizma in gorečnosti ter življenjske žrtve. V duši mladega delavca je treba krščanstvo v vsakem posebič in vnovič zbuditi, v življenjskem delu samaritanskega usmiljenja in socialnega dela posvedočiti, na njem ustvarjati novo kulturo, poglobljeno moralo, čisto drugo sliko o svetu — vse iz njega samega, iz njegove živosti in izvirne moči, kajti pri proletariatu ne more dušni pastir navezovati na navado, se ne more veliko sklicevati na avtoriteto in se naslanjati na državno moč in mora zidati takorekoč na golo dušo kot so zidali prvi propovedniki krščanstva na poganstvu. To liko sil duše, ljubezni in napora zahtevajoče preporoditeljno versko delo pa mora samo po sebi segati globlje v duše, porajati prave izpovedovalce in ustvarjati nove ljudi in novo družbo, ki bo sledila Kristusu iz vesti in ljubezni ter svobodnega spoznanja, ki bo živela v duhu in resnici. Kdo se ne bi z veseljem lotil take naloge, h kateri nas Bog danes glasno in resno z vso močjo kliče!

Treba je misliti na to, da ne bo prepozno. Na letošnjega Svetega Rešnjega Telesa dan so na Dunaju socialisti na svojem v kljub krščanskemu prazniku aranžiranem sprevedu otrok in mladine zbrali štirikrat toliko glav kot jih je bilo na vseh farnih rešnjetelesnih procesijah! Komsomolska vzgoja raste na široko po vseh industrijskih centrih Evrope. Franceski katoličani so prvi uvideli, da je vzgoja in pastirstvo delavske mladine kakor delavstva sploh prvi in glavni problem katolicizma v modernem času in za bodočnost in da zahteva čisto svojo naravnost duha, metode in cilje. Ne zapirajmo se temu spoznanju tudi mi! Čas kliče in teče naglo ter ne bo na nas čakal. Da ne bo prepozno.

Ljubljana, na dan občnega zborra Krekovih družin, dne 22. julija 1928.

Veličasten zbor 142 zastopnikov Krekovih družin.

Ljubljana, 22. julija 1928.

Bela dvorana »Uniona« je bila v nedeljo 22. julija rdeča. Iz najoddaljenejših krajev Slovenije (Sv. Miklavž, Prevalje, Jesenice, Kočevje) so prihiteli zastopniki Krekovih družin na občni zbor Maticice Krekovih družin. Bila je to tiha manifestacija trdega dela, ki ga je Centrala izvršila v družinah, ki se ne morejo pritoževati, da ne dobe dovolj hrane od svoje majke. Sedeli smo pomešani: delavec, uradnik, učitelj, duhovnik, fant in dekle, vse v družinskem dihu z enako mislijo in enako željo: naš dan je napočil.

Centralni odbor je polagal račun svojega dovršenega dela. To niso bile besede, to so bila težka snopja, polna klenih zrn, ki jih je vsak odbornik ob burnem odobravanju pokazal v žitnico centralne Maticice. Kakor v filmu so se predstavila najvažnejša dela preteklo poslovne dobe.

I. »Ogenj«, delavski mesečnik, last Krekovih družin. Kako je ob močnem nasprotnem vetru se prvokrat užgal, pa ni ugasnil, vedno močnejši je danes in gre po svetu (tudi izven mej Jugoslavije) v 2000 izvodih. Z načelnimi delavskimi in socialnimi članki vzgaja nov

rod, ki naj razvname vodstvo v slov. delavskih vrstah. »Ogenj« je danes najidejnejši slov. list in ima čitatelje v vseh stanovih, poleg delavskega zlasti med učiteljstvom.

II. »Krekova socialna šola«, ki je imela predavanja po posameznih družinah. Deloma so bili predavatelji iz Ljubljane, deloma pa so bili razposlani osnutki predavanj za sestanke. Občni zbor je sklenil, da se vršijo v prihodnje soc. politični tečaji za popolno preobrazitev našega delavstva.

III. »Delavska založba« je precejšen trud tudi Centrale in zato hoče ona pomagati s svojimi družinami, da vse sodelujejo pri edini naši knjižni zadrugi. Mi moramo imeti svoje časopise in svoje knjige. To bo izvedla »Del. založba«, ki bo že sedaj izdala »Delavski kalendarček« za leto 1929, ob otvoritvi Del. zbornice in »Kdo je kršč. socialist?« In okrožnico Leona XIII. »Rerum novarum«.

IV. »Borci«. Najmlajša veja Krekovcev so Borci. To je del. naraščaj. Pred kratkim so taborili ob Sori. Na nje polaga Centrala največjo važnost in jih bo imela vsaka družina.

V. »Delavska Pravica«. Tednik za kršč. delavstvo. Krek. mladina ga sma-

tra za svojega glasnika in ga priporoča svojemu članstvu, da ga vsakdo čita in naroči. Je to naše strokovno in idejno glasilo. Poudariti je treba, da bomo mi bolje napredovali, ako bomo čitali svoje liste in jih dajali brati tudi raznim našim delavskim omahljivcem, da bomo idejno močni in nepremagljivi.

Odbor je podal tudi finančno poročilo, ki priča o lepem razmahu in dobrem štedljivem gospodarjenju. Sprememba pravil je bila enoglasno sprejeta, kakor tudi obilo važnih predlogov posameznih Krekovih družin, ki so za beleženje v delovni knjigi tajništva.

Z ogorčenjem se je konstatiralo, da ljubljanska in mariborska oblastna odbora nista iz svojih socialnih postavk za izobrazbo delavstva dala ničesar, ljubljanski še odgovoril ni na vlogo, mariborski pa je naklonil eni družini 200 Din. (Čujte! Čujte!) Na razgovor so prišla tudi razna podtikavanja in nasprotstva, ki naj bi bila med vodstvi kat. organizacij. Konstatiralo se je, da Centrala Krekovih družin ne goji nobenega nasprotstva, drugim pa pusti svobodo, udejstvovanje. Zastavila pa bo svoje delo povsod, kjer je njen delokrog in se za delavstvo ne stori nič. Drugo pa se nalaga družinam, da vsako podtikavanje pismeno (potrjeno od priči) sporoče Centrali, da bo zavzela pravno pot. Tretjič pa se je sklenilo vse debate in prizadevanja neprijateljev ignorirati, v slučaju oškodovanja pa velja zgorajšnji sklep.

Idejnost kršč. socialističnega pokreta je prišla močno do veljave v nekaterih govori. Vsakdo se je moral zavdati, da smo kovači novega rodu, ki zavračamo železno peto, ki je na tilniku malega človeka. Mi ne gledamo več nazaj, kdor je položil roko na plug, ta naj orje, orje, orje...

Zbor so pozdravili: učitelj iz Prevalj, ki je dal zaupanje, da tudi učiteljstvo gre z nami, duhovnik, ki smatra delo med delavstvom za najbolj etično in krščansko, ker gre za duše, ki si jih moramo s trudom šele pridobiti, uradnik, ki žrtvuje svoj prosti čas za osvoboditev delavskega stanu, uradnik, ki vidi v mladih dušah poročstvo novega krščanskega družabnega reda, akademik, ki ne obljublja, ampak že dela v vrstah delavstva, ne sam, delavni kršč. »Borbaši« z njim, viničar, od trdega dela izsušen, a klen in idealen in žrtvuje vse za svojega brata-viničarja in še vrsta drugih iz Maribora, iz Sneberij, iz Viča itd.

Tri ure smo zborovali, izvolili nov odbor, sprejeli predloge enoglasno in ob opoludanskem zvonjenju smo se razšli po skupni molitvi — na novo delo, na novo zmago.

AKCIJA PAPIRNIŠKEGA DELAVSTVA ZA KOLEKTIVNO POGODBO OTVORJENA.

V nedeljo 22. t. m. sta se vršila shoda papirniškega delavstva v Dev. Mar. v Polju in Preski, na katerih so poročali zastopniki Jugoslov. strokovne zveze o predlogu kolektivne pogodbe, položaju papirniškega delavstva, Združenih papirnicah, splošnem položaju delavstva Jugoslavije in zadržanju industrijcev ter sploh kapitalistov v Jugoslaviji in ostalem svetu. Ta položaj dokazuje, kako važna je mednarodna organizacija delavcev, ker je tudi kapital mednarodno organiziran. Na obeh shodih je delavstvo soglasno odobrilo poročila in zasnovano akcijo organizacije za priboritev dobre kolektivne pogodbe, nakar so se zborovalci razšli z resno zavestjo, da je stopilo papirniško delavstvo v jako važno gibanje, ki ga mora končati z uspehom na vsak način.

Prva bitka viničarjev dobljena!

Viničarski red v mariborski oblastni skupščini sprejet.

»Malo katera oblastna uredba se je tako temeljito predelala, kakor naš viničarski red. — Ako bi gospodarsko stanje vinogradnikov bilo boljše, bi osnutek bil izdelan gotovo še bolj v prid viničarjem.«

Besede obl. posl. Petovarja.

Najbednejši delavski sloj Slovenije, štajerski viničarji, beležijo ta teden svoj prvi veliki uspeh na polju socialne-politične delavske zaščitne zakonodaje: Viničarski red, za katerega so se po »Jugoslovanski strokovni zvezi«, odnosno po svoji strumni »Strokovni zvezi viničarjev« borili nad 8 dolgih let, je bil dne 20. julija 1928 v mariborski oblastni skupščini soglasno sprejet. — Iz izjave oblastnega poslance SDS g. Petovarja je jasno razvidno, da viničarji niso dosegli vsega, kar jim po božjih in človeških pravicah gre, marveč, da so morali — po mnenju g. Petovarja seveda — velik del gospodarske krize štajerskih vinogradnikov vzeti na svoja šibka delavska ramena. Mi, ki položaj viničarjev strokovno prav dobro poznamo, pa vemo dobro: Ogromen del bremen gospodarske krize vinogradništva mora po sili kapitalističnega gospodarskega reda nositi viničarsko delavstvo samo! Zato bomo iz tega dejstva z močno enotno organizirano viničarsko strokovno organizacijo izvajali en sam pravilni logični zaključek: **Kdor nosi večino bremen, mu gre tudi večina dobrin!** In da se bo to čimprej v življenju tudi dejansko uveljavilo, bodo viničarji še bolj stisnili obroč svojih organizacij. Viničarski tabor dne 12. avgusta 1928 pri Sv. Petru pri Mariboru, tabor dne 1. septembra 1928 pri Jeruzalemu in tabor dne 7. septembra 1928 v Gornji Radgoni — vsi ti tabori bodo uvedli že drugo fazo boja za pravice viničarskega stanu.

Viničarji vedo prav natančno: Krajevni činitelji bodo poskušali na vse načine, obiti določbe viničarskega reda sebi v prid, a viničarjem v škodo: bodisi, da bodo red sploh ignorirali, bodi, da bodo izvestne določbe tolmačili viničarjem v škodo, bodisi da bodo skušali s posebnimi pogodbami dobiti viničarje v precep. Organizacija pa je na straži in bo poleg drugega ukrenila tudi sledeče:

1. Da bo po možnosti vsak viničar, prav gotovo pa vsak viničarski odbornik in zaupnik poznal natančno določbe viničarskega reda.

2. Da se bo vsaka krivica takoj sporočila organizaciji in izročila na pristojno mesto.

3. Da se bo viničarski red po celi štajerski izvajal striktno in enotno.

Viničarji se seveda ne bodo ustavili sredi poti. Svobodno hočejo voliti svoje zastopnike v javne zastope in svobodno si hočejo dajati svoje postave. In zato pojdejo brez ozira na ugovore na levo in na desno dalje na svojo organizacijsko pot! Vztrajno, smotreno, do konca:

Boj kapitalističnemu družabnemu redu!
Živela »Jugoslovanska strok. zveza«!
Živela »Strokovna zveza viničarjev«!
Živel delavski tisk!

Živel samostojen viničar na svoji zemlji!

Živela vlada delavcev in kmetov!

Zgodovinska seja — Važna izjava velikega župana.

O redu je poročal v oblastni skupščini viničarski poslanec P. Rozman. Njegovo poročilo je vzela skupščina z burnim odobravanjem na znanje. Nadalje je govoril kot poročevalec uredbodajnega odseka posl. dr. Ogrizek, ki ima največ zaslug, da je viničarski red dobil dobro pravno podlagu.

Za njim je povzel besedo veliki župan g. dr. Schaubach. Povdaril je, da z državnopravnega vidika pozdravlja dejstvo, da je prišlo končno do razprave tako važnega socialnega problema, kakor je viničarski red za mariborsko oblast. Po uradnih poročilih ter lastnem poznanju ve, da se viničarji nahajajo v zelo bednem položaju, ter pod sedanjimi delavnimi pogoji niso v stanu, nabaviti si najpotrebnejših življenjskih potrebščin. Najslabše plačani so viničarji v okolici Maribora, kjer dnevna mezda dostikrat ne doseže niti 2.50 dinarja. Po svoji številni moči so viničarji nad vse upoštevanja vreden činitelj v ma-

riborski oblasti. Po statističnih podatkih je v mariborski oblasti 5407 viničarskih družin, katerih število duš znaša 23.221. Od teh je moških 6433, ženskih 7907 ter otrok in onemoglih starcev 9981. Od teh ima samo 261 nekoliko svoje zemlje.

Naglasil je, da samo z viničarskim redom ne more biti končno rešeno viničarsko vprašanje, ampak, da bo oblastna skupščina morala v prihodnjih proračunih unesti postavke, s katerimi se bo zamoglo viničarski stan gospodarsko dvigniti. Povdaril je, da bo treba viničarskega stanu predvsem moralno od pomoči in sicer tako, da bo v bodoče »Strokovna zveza viničarjev« zasledovala poleg gospodarskih in socialnih ciljev tudi kulturne, za kar stavlja velike nade na poslance Petra Rozmana. Kakor je s svojim delovanjem pripomogel rešiti viničarski red, da bo tako tudi v bodoče skrbel za moralno vzgojo viničarjev. —

Posl. P. Rozman se je zahvalil g. velikemu županu za lepe besede in stališče, ki ga je zavzel napram viničarjem. Ugotovil je, da smo morali osredotočiti vse sile v to, da smo prišli do trenutka, v katerem se je sprejel viničarski red, ki bo prinesel temu stanu zboljšanje gospodarskega položaja. Kdor je gospodarsko popolnoma uničen, je nedostopen za lepo in dobro. Zdaj bomo lahko vse tiste moči uporabili za kulturni dvig viničarja. Zagotavlja g. velikega župana kakor oblastno skupščino, da se bo storilo vse. Nujna pa je vsestranska pomoč.

Posl. g. Sagaj je priporočal, naj se prekrbi, da bodo viničarji mogli priti do zasluzka potom domače obrti tudi ob času brezposelnosti in je končno stavil predlog, da naj oblastni odbor čimprej pripravi uredbo o zavarovanju viničarjev za bolezen, nezgode in starost. Predlog je bil soglasno sprejet.

Govorili so še poslanci gg. Petovar (SDS), Grčar in Möderndorfer (soc.), ki so hoteli izvajati nestvarno kritiko, naglašujoč, da viničarji niso uspeli najpopolnejše s svojimi zahtevami. Socialistu je odgovoril posl. P. Rozman, ugotovil, da so viničarji deloma dosegli s tem viničarskim redom več kot so pričakovali. Da so se njih zahteve glasile drugače, kot je danes v viničarskem redu predvideno, je stvar zgolj dobro premišljene taktike v borbi za doseglo viničarskih pravic, ki je bila stvarna in vselej dostojna, ki naj nasprotnikom služi za vzgled, kako je treba delavstvo voditi: ne s frazami in demagogijo. Podčrtava, da se socialisti najmanj razumejo na viničarsko vprašanje in jim ne gre tudi najmanjša zasluga pri uzakonjenju viničarskega reda. — To je plod strumnega dela naše kršč. soc. organizacije.

P. Rozman govori.

Slavna skupščina! — »Pred seboj imamo osnutek viničarskega reda, ki naj ga sprejmemo, da z njim na zakonit način položimo temelj rešitvi viničarskega vprašanja, ki je iz socialnih in gospodarskih vidikov naših vinorodnih krajev silno pereče. Kot zastopnik viničarjev v tej visoki skupščini, predvsem pa kot poklicni viničar sam, zmatram za zelo prijetno priliko in dolžnost, da poročam ne samo kot član viničarskega odseka o delovanju istega, ampak mi dovolite, da vsled važnosti in v svrhu boljšega pojmovanja tega problema podam tudi splošno poročilo o viničarskem stanu, njegovem položaju in borbi za svoje pravice.

Kdo so viničarji?

Viničarski stan kot tak je poznat v okrajih Maribor, Ptuj in Ljutomer, kjer tvori pretežno večino prebivalstva. Manj jih je v celjskem in konjiškem okraju, deloma tudi v Medjimurju. Viničar je pravzaprav kmetovalec, ker se peča z vsemi panogami kmetijstva, v glavnem pa le z vinogradništvom, pri čemur mora imeti posebno strokovno izobrazbo. Kot tak tvori po svoji usposobljenosti poseben višji stan poljedelskega delavstva. Razlika med kmetovalcem, bodisi vinogradarjem in viničarjem je ta, da kmetovalec obdeluje svojo zemljo, živi od sadov svojega dela, dočim viničar obdeluje tujo zemljo in se preživlja le od nekake denarne ali naravnih nagrade za svoje delo, pri čemur dostikrat nima možnosti obstanka, ampak mora se poprijemati še drugih poklicev ter si iskati postranskega zasluzka. Odvisen je povsod od dobre volje in social-

nega čuta svojega gospodarja in njegovih ljudi.

Za časa bivše deželne vlade v Ljubljani pravi, da šteje viničarski stan skupno 40.000 družin. — Statistični podatki povedo, da je pri nas okroglo 26.000 ha vinogradov, v katerih se v normalnih letih pridelava okroglo 500.000 hl vina. Od tega kompleksa pa obdelujejo samo viničarji več kot dve tretjini.

Viničarska zgodovina.

Viničarski stan je najstarejši delavski stan. Njegova zgodovina sega ravno tako daleč nazaj, kakor kmetstva. Nekateri podatki iz zgodovine govore sicer, da so tukaj viničarji šele od 14. stoletja, vendar pa to ne more odgovarjati resnici, ker imamo zopet podatke, da je vinska trta že za časa Rimljanov bila v naših krajih zelo razvita, iz česar sledi, da so tu bili ljudje ki so obdelovali vinograde. Priljubljena vinska kapljica, posebej pa še kakovost tiste, ki je zrastle na naših gričih, je pripomogla, da so nastali tukaj tako obširni vinogradi kakor tudi, da je postalo vinogradništvo tukaj glavna pridobitna kmetijska panoga in da se je ravno tukaj pojavil poseben viničarski delavski stan. Ze od nekdaj so se razločevali viničarji na kmetске in gosposke viničarje. Kmetски viničarji so nastali na ta način, da si je kmetски sin, ko se je oženil, sporazumno s starešino zadruge kmetске družine in grajščaka, pod katerega je dotična kmetска zadruga spadala smel postaviti na hribčku kočico in nasaditi tam vinograd, ki pa ni spadal njemu samemu, ampak zadruzi ali družini. Oče, starešina te zadruge je moral za njega skrbeti v vsem: za prehrano, kakor tudi za obleko. Ko so pozneje razpadle družinske zadruge, se je tudi to družinsko občestvo med viničarjem in kmetom izpremenilo. Vendar so se še do danes na kmetih ohranili podobni starodavni običaji te prelepe družinske vzajemnosti, tako, da kmet in njegov delavec bodisi viničar, še po mnogih krajih živita v gotovi skupnosti: skupaj se veselita, skupaj trpita in delata, da skupaj celo zajemata oba iz ene skledе in pijeta oba iz enega bokala.

Povsem drugače pa je bilo že od nekdaj z viničarjem, ki je služil gospodi oziroma grajščaku. Tu ni bilo nobene medsebojne tesnejše vezi, obstajalo je samo načelo: »Jaz — mogočni tvoj gospod — in ti, brezpravni moj suženj.« Tak viničar nekdaj »gornik« imenovan, je bil prepuščen samemu sebi in mili volji grajških valpetov. Nikdar ni delil skupnih dobrot s svojim gosposkim gospodarjem. Odkazano je dobil zemljo za njive, travišča in drugo ter si je moral sam toliko pridelati, da se je mogla preživeti njegova družina.

Kmetска odveza 1848.

Ko je prišlo revolucionarno leto 1848, s katerim je bila odpravljena tlaka in grajščaku odvzeta oblast, tedaj, ko je kmet svobodno zagospodaril na svoji zemlji, tedaj se je z viničarskim stanom zgodilo nekaj posebnega: **On se ni osvobodil, ni postal gospodar vinograda, ki ga je obdeloval, marveč je ostal še dalje nemanič.** Da se to ni zgodilo kmetskemu viničarju, je razumljivo, ker ni čutil za to prav nobene potrebe, saj je bil kot član kmetove družine deležen vseh ugodnosti. Tedaj, ko so propadla grajščinska posestva: ne samo kmetije, ampak tudi vinogradi, so iste pokupili — ne viničarji — ampak meščanski sloji. In to predvsem Nemci, ki so prišli na račun revščine in po grajščakah izmozganega našega ljudstva v vinorodnih krajih do lepih in obsežnih posestev. Ze tu je uspelo, tukaj se opazi prvi namen bivšemu nemškemu nacionalizmu, da je mogel pozneje gospodarsko in socialno odločati nad viničarskim ljudstvom kot pretežnim delom slovenskega naroda v vinorodnih krajih. — Ako torej stvarno premotrimo, kaj in od kod je pravzaprav današnji viničarski stan, je dan odgovor tudi po sebi: To so obubožani kmetje, ostanek fevdalizma! Naše prelepe gorice in vinski vrhovi so povečini še danes ena sama ubožna kolonija, katero izžemajo gospodarji od vseh strani.

Beda viničarjev.

Ubogo ljudstvo z večstoletno tradicijo na tej zemlji pa živi v bedi brez pravic človeka dostojnega življenja ter nima kam položiti svojo glavo. Ugotoviti moram, da je beda viničarjev po vojni dosegla vrhu-

nec. Narastla draginja in vsi mogoči gospodarski pretreslaji so s svojimi posledicami najbolj upropastili in prikrajšali ravno viničarski stan. Denarni zaslužek ob svoji hrani je napram cenam potrebščin postal tako nizek, da je moral viničar delati dva do tri dni za en kilogram moke, 10 do 14 dni, da si je mogel kupiti srajco.

Nekoliko boljši je bil v tem oziru kmetски viničar, ki je dobival vsaj hrano in še navadno večjo mezdo kot gosposki. Danes se je sicer gospodarski položaj od onega časa izdatno izboljšal, vendar so mezde od 60—300 odstotkov pod normalo.

O bedi viničarjev pričajo najbolj ta-le dejstva: V naših ormoških, ljutomerskih in radgonskih goricah je samo 5 odstotkov viničarjev, ki imajo take delovne pogoje, da si za celo leto pri svojem viničarskem delu morejo preskrbeti zadosten kruh. Za pol leta je takih 12 odstotkov, za četrt leta 30 odstotkov; 50 odstotkov je pa takih viničarskih družin, ki razen par tednov v celem letu nimajo nikdar kruha v hiši. Če pa vzamemo v pregled naše Haloze, bomo prišli še do veliko slabših rezultatov. Mislimo si poleg tega še pomanjkanje obleke in obutve, bolezni, nezgode, ostarelost, pa imate bedo, ki je nepopisna! Stanovanja so premnogokrat podobna bolj hlevom, kakor človeškim bivališčem. V eni sami sobi se gnete po 10 do 12 članska družina: otroci in dorasli, bolni in zdravi, obojnega spola! Kje je tu zdravje in kje morala?! Čudež je, kako je viničarsko ljudstvo sploh moglo prenašati take krivice.

Rešitev viničarskega vprašanja je nujna.

Iz tega nam mora biti dovolj jasno razvidno, da je rešitev viničarskega vprašanja nujna in da je opravičena zahteva viničarskega ljudstva po novem in pravičnem viničarskem redu. Viničarsko vprašanje ni problem današnjega časa, ampak sega že čez 60 let nazaj. Mi imamo že stare viničarske rede kot: deželne zakone bivše dežele Štajerske iz leta 1865, 1886 in 1898, ki nam dokazujejo, da se je že tedaj delalo na to, da se viničarski stan upošteva, zaščiti in službeno razmerje uredi. Samo, da so temu vselej dali inicijativo delodajalci sami, pri sedanjem razpravljanju viničarskega reda je čas dozorel že v toliko, da so tudi delojemalci-viničarji sodločevali, stavili zahteve in sicer po edini predstaviteljci viničarskega stanu »Strokovni zvezi viničarjev«.

Do tega je moralo priti! — Zgodovina boja!

Časovne razmere so predvojni sistem službenega razmerja kakor dajatve viničarjem tako izpremenile, da je pač v marsičem nasprotovalo pravičnosti. Racionalizacija in današnje visoko razvito denarno gospodarstvo sili gospodarske kroge k rentabilnosti vinogradov, katerim je čisto grozila vinska kriza, valutne izpremembe in neugodne trgovinske pogodbe. Posledice tega je zopet najbolj vselej čutil viničar. To nevzdržno stanje je prisililo viničarje kakor uvidevnejše vinogradnike in druge merodajne kroge, da so začeli misliti na nov viničarski red.

Vršila so se razpravljanja, ankete in podobna zborovanja. Kot prva je Slovenska kmetсka zveza« že dne 20. avgusta 1919 sklicala tak sestanek viničarjev in vinogradnikov v uredništvo »Slovenskega gospodarja« v Mariboru. Dne 20. marca 1920 se je vršila na okrajnem glavarstvu v Mariboru prva anketa viničarjev in vinogradnikov, ki je izdelala prvi osnutek viničarskega reda. Dne 21. marca 1921 je bila druga anketa in tretja dne 8. julija 1922. Viničarski red, sklenjen na tej zadnji anketi, sporazumno med viničarji in vinogradniki, je bil kot tak predložen centralni vladi v Beogradu v zakonitev, kar se pa ni zgodilo in ga tedanji poljedelski minister gospod Pucelj ni dal pred skupščino. Od tedaj so se po raznih krajih ustanovile viničarske organizacije raznih svetovnih nazorov, ki so pa po kratkem času propadle, ostala je le še naša kršč. soc. »Strokovna zveza viničarjev«, ki ima danes v svojem taboru organiziranih že pretežni del viničarjev vseh krajev mariborske oblasti in ki je vselej in povsod naglašala nujno potrebo novega viničarskega reda.

Zadnji boji za viničarski red.

Ko smo dobili oblastno skupščino, z njo pa važno pridobitev, da more oblasti-na skupščina izpreminjati bivše deželne zakone, je nastala za sprejetje novega viničarskega reda vsa možnost. V teku zad-

njeja časa so se vršile priprave za to na vseh straneh. Tako beležimo celo vrsto anket, razgovorov in pogajanj za novi viničarski red. Organizacija viničarjev je vložila pri oblastnem odboru svoj osnutek in svoje zahteve. Organizacija vinogradnikov ravno tako. Na zadnjem zasedanju oblastne skupščine se je izvolil viničarski odsek in oblastni odbor je pripravil osnutek viničarskega reda, katerega nalogo je imel viničarski odsek predelati. Svarne razprave v viničarskem odseku so privedle do sporazuma, kar moram poudariti, da ne samo do sporazuma med prizadetimi stanoviti, ampak tudi med vsemi zastopniki strank v naši skupščini, iz česar je pričakovati najboljšje jamstvo, da bo novi viničarski red sprejet povsod z zadovoljstvom. Sicer ni še rešeno s tem vse, kar bi bilo želeto, vendar morem z gotovostjo trditi, da je storjen v tem pogledu prvi in največji korak za zboljšanje viničarskih razmer, da so se sestavo tega viničarskega reda, ki leži tukaj pred Vami, premostile vse težke ovire, ki izvirajo največ iz različnih običajev in delovnih pogojev, ki so v vsakem kraju naše oblasti drugačne.

Kolikor so dopuščale gospodarske razmere, v katerih živimo in na katere smo se morali ozirati, moramo reči, da je ta viničarski red precej dober in za vse sprejemljiv.

Zavedajmo se uspeha.

Oblastna skupščina naj si šteje v čast in velik uspeh svojega dela na socialnem polju z ozirom na ta del slovenskega naroda. Zavedati se moramo, da je rešitev viničarskega vprašanja zapopadna ne samo v sprejetju viničarskega reda, ampak da spada v ta problem tudi bolniško in starostno zavarovanje, kakor tudi splošna in strokovna izobrazba viničarjev, pri čemer nas čakajo v bodoče velike naloge, ne samo organizacije, ampak tudi našo oblastno skupščino. Za sedaj prosim oblastno skupščino, da viničarski red kot je predložen in za katerega smo se sporazumeli, sprejme ter načne reševati važno in pereče vprašanje, da s tem prizna s tega mesta viničarskemu stanu, kateri je po svoji produktivni sili najvažnejši činitelj vinogradništva, vsaj minimalne možnosti do obstanka in socialnih pravic.

Govorniku je skupščina burno pritrjevala. Posamezniki mu čestitajo.

Političen pregled.

Dr. Korošec sestavlja vlado.

Dolgo se je mislilo kako in kaj bi s krizo. Počakati so morali še našega poslanika iz Londona Gjuršiča, da je povedal, kaj mislijo o naši krizi finančniki, ki bi nam posodili denar, potem pa še našega rimskega poslanika Rakiča, da je povedal laško mnenje o nettunskih konvencijah. Vsekakor ti ljudje niso bili zadovoljni z generalsko vlado — mi smo že zadnjič povedali, da nismo — imajo pač z generali žalostne skušnje (Grška, Portugalska, Poljska itd.) General Hadžić s svojega nevtralnega vladno ni uspel. Nekateri, ki imajo polna usta demokracije, so se v hipu navdušili za novega generala — Živkoviča. Pa ni prišel v poštev. Po novih konzultacijah na dvoru je dobil mandat za sestavo vlade dr. A. Korošec. Do danes ko to pišemo, vlada sicer še ni sestavljena, a vsa znamenja kažejo, da bo dr. Korošec v svoji misli uspel in to tem bolj, ker so bivše vladne stranke ves čas krize dobro držale skupaj in so vedno povdarjale, da je treba dela.

Prišli bomo po vsej verjetnosti do stare koalicije, torej do stare vlade z nekaterimi osebnimi spremembami. Zakaj je bila pa kriza otvorjena? Da pridemo skupaj s Hrvati. Zato je bil prvotno ponujen mandat za sestavo vlade Radiću. Hrvatje so imeli v rokah vso moč, svojo usodo in usodo cele države. Mnogo bi lahko storili s pametno politiko za ureditev naših domačih razmer, pa tudi na zunaj bi bil odmev dober: kadar jim razmere polože v roke usodo za desetletja naprej, takrat Hrvati nimajo nobenega dovolj dalekovidnega in sposobnega politika. Tako tudi danes: mnogo besedi, a dejanj ni.

Za nas delavce pa drži: bolje je parlamentarna vlada, kakor kakršnakoli militaristična diktatura. Nujno pa je, da se izvsake vlade izločijo osebni in strankarski oziri, da se more potem pristopiti k resnemu delu za vse stanovite v državi, za vse, torej tudi za delavski razred, ki je najbolj reven, najbolj brezpraven in zato pomoči in zaščite najbolj potreben.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Železničarski vestnik

Loka pri Zid. mostu. Dne 17. junija 1928 je v vasi Račica umrl Srečko Prebrevšek. V januarju t. l. je nevarno obolen za pljučnico, od katere je sicer vstal, a bolehal je na posledicah iste dokler ni podlegel. V življenju, dasi samo prog. delavec, je bil izobražen, zvest pristaš krščanskih socialistov, večletni član Prometne zveze, ter miren in dostojen v obnašanju. Starši bodo težko preboleli ta udarec, ker so upali, da jim bo vzoren sin tolažba in opora na stara leta. Naše najiskrenejše sožalje, ti pa, dragi tovariš, počivaj v miru!

Delovni čas v mariborski delavnici. Vodstvo mariborske delavnice namerala uvesti delovni čas v delavnici tako, da bo delavstvo začelo z delom že ob 6 zjutraj, ter bo trajalo delo nepretrgoma do 14. Tako se bo delalo polnih 8 ur na dan in bo ta odredba zadovoljila posebno one delavce, ki stanujejo izven Maribora ali od delavnice. Vendar se pa tudi sliši od posameznikov kritika, čeprav je večina, kakor smo poučeni, s tem zadovoljna.

Agitacija. Nekateri člani mariborskega socialističnega »Saveza« razvijajo dokaj neodkritično agitacijo v delavnici za svojo organizacijo. Dogodilo se je, da je neki socialistični agitator prišel k našemu članu in ga vprašal za kontrolno številko. Ko mu je ta številko povedal, se je ta agitator izrazil, da se mu bo odslej odtegovala organizacijska članarina, ne da bi se mu povedalo za koga ali zakaj. Tako v kalnem ribariti vendar ni častno! Opozarjamo tovariše v mariborski delavnici, naj nam ponovne take slučaje javijo.

Zasledovanje časopisnih poročil o žel. upravi. Direkcija je dala nalog vsem šefom edinic potom razpisa št. 93, da morajo zasledovati časopisna poročila, ki se tičejo železniške uprave. Vsa taka poročila treba javiti direkciji z navedbo časopisa, številke in datuma ter priložiti eventuelno tudi dotični izvod. Ker pa je v službi prepovedano čitanje časopisov, kar je tudi pravilno, bodo gg. šefi morali vršiti to zasledovanje gotovo v prostem času. Direkcija hoče tako zvedeti za vso časopisno kritiko, ki je v mnogih slučajih zelo koristna in želimo samo, da bo uprava tudi to kritiko upoštevala ter tako zadostila javnemu mnenju.

Zasebni nameščenci

Pred kratkim je v nekem večjem zavodu cirkularala okrožnica Zveze priv. in trg. nameščencev, ki je hkrati pobirala podpise ljudi, da so vzeli vsebinsko omejene okrožnice na znanje. Naj vedo vsi tisti, ki so podpisali okrožnico, da je podatek radi članstva g. predsednika netočen in da je on član podpisane našega društva od ustanovitve. — Ima tudi plačano članarino do koncem t. l. Jasno je torej, da gre nasprotnemu društvu izključno le za to, da lovi z nečednimi metodami naše članstvo. Ribarenje v naših vodah je pa nevarno, to naj si zapomnijo predvsem vsi tisti, ki se pojavijo med našimi nameščenci in trg. sotrudniki samo tedaj, kadar jim gre le zato, da dobe od njih — kroglijco. Naše članstvo je odločno, samostojno in zavedno, zato nehajte s takimi stvarmi.

Bolniški strežniki.

Jugoslovanska strokovna zveza v Ljubljani je poslala pod št. 1544/28, dne 23. julija 1928 oblastnemu odboru v Ljubljani po zaslisanju uslužbencev oblastnih zdravstvenih zavodov sledečo spomenico:

»1. V »Samoupravi« št. 4. z dne 1. maja t. l. je objavljen Pravilnik za oblastne bolnice v področju ljubljanske oblasti, ki predpisuje pod gl. X. tudi za bolniško in pomožno osebje dolžnosti, njih pravice so pa zelo malo, nejasno in skoraj nič določene.

Siilno nesocialna je določba (če se do taknemo samo tega) čl. 114. zadnji stavek drugega odstavka, kar se je že sedaj v praksi pokazalo. Osebe je na milost in nemilost izročeno oddelkovim sestram.

Z ozirom na to, da se naša organizacija pri tem ni zaslislala in smatramo, da so s tem prenehali veljati tozadnevni predpisi, ki jih je svoj čas izdal zdravstveni odsek v Ljubljani, predlagamo s tem ureditev položaja bolniško strežniškega in pomožnega osebja kakor sledi:

2. V strežniško šolo naj se sprejmejo strežniki, ki niso še 5 let v službi in niso prekoračili 30. let starosti. Tistim, ki so v službi že 5 let in stari 30 let, naj se spregleda strežniška šola in se jih uvrsti v vrsto »strežnikov« »strežnic«.

3. Strežniki naj se nastavljajo s posebnim pravilnikom, na podlagi stalnosti.

4. Letni dopust naj se uredi takole: po enem letu 8 dni, po dveh letih 14 dni, po treh letih pa 21 dni, kot je bilo pod državno upravo.

Za čas dopusta naj se izplačajo tudi zneski, ki se računajo za hrano osobju.

5. Vse strežniško in pomožno osebje naj ima vrsteč se, en prost popoldan vsak teden od delavnih dneh.

6. Nočna služba naj se uredi in opazovalnem oddelku v Ljubljani, prisilni delavnici in Studencu tako, da se osebje izmenjava tedensko na ta način, da drže eni en teden samo nočno, drugi teden pa dnevno službo. 24-urna služba ubija človeka fizično in duševno.

7. Najnižje mesečne plače naj se uredi sledeče:

- a) do 6 mesecev službe možki Din 320. do 6 mesecev službe ženske Din 280;
- b) po šestih mesecih možki in ženske Din 450;
- c) vsako tretje leto letnina Din 30;
- č) strežniki pri težjem delu, osebje v perišnici in kuhinji naj prejema Din 50 mesečne doklade.

8. Starostna preskrba naj se uredi sledeče:

Po 10 letih za slučaj onemoglosti ali nesposobnosti za delo 50 odstotkov, po 15. letih 60 odstotkov, po 20. letih 70 odstotkov, po 25. letih 80 odstotkov, po 30. letih pa 90 odstotkov plače.

9. Za slučaj bolezni, če se nahaja osebe v oskrbi bolnice, naj prejema neporočeni 25 odstotkov, poročeni pa 50 odstotkov plače.

10. Poročeni naj imajo ugodnost privatnega stanovanja pri družini. Ti naj dobivajo primerno stanovanjsko doklado.

11. Kuhinjsko osebje je zaposleno od pol 6. ure do 20. in celo do 21. ure nepretrgoma. Vsled tega to osebje pogosto boluje. Pri oskrbovanju do 80 glav svinj v Ljubljani sta zaposelni samo dve ženski. Tu se naj zaposli več moči in se da osobju prosti čas za obed in večerjo in izhod v smislu toč. 5. te spomenice.

12. Za osebe v perišnici naj se odredi 8-urni delovni čas, ker ima to delo značaj industrijskega obrata.

To so v glavnem naši predlogi in principi na podlagi katerih naj se izdela pravilnik, s katerim bodo te pravice osobju zasigurate.

Naš tajnik Vam je pripravljen dati k vsaki točki tudi pojasnila in jih ustno utemeljiti, zato Vas prosimo, da predloge materialnega značaja upoštevate pri sestavi novega proračuna, ostale pa čimprej uveljavite, odnosno povabite našega tajnika na razgovor.

Služba v bolnicah je težka in odgovorna in če hoče oblastni odbor, da bo omogočeno osobju to delo dobro in vestno izpolnjevati, mu mora nuditi dobre službene pogoje in stalnost. Če bodo uslužbenci primorani to delo sprejemati le v sili, se bo osebje vedno menjavalo, kar more zavodom le zelo škodovati. V upanju, da je oblastni odbor istega mnenja, pričakujemo, da bo naše predloge v celoti sprejel.

Krekova družina.

Tabor v Golcah pri Sv. Jederti. Člani Krekovih družin iz Celja, Griž, Trbovelj, Hraštnika in Sv. Jederti v nedeljo vsi na delavski tabor v Golcah pri Sv. Jederti. Na taboru ob 10. uri sv. maša, po maši taborna procesija ter delavski tabor. Po taboru razgovori in prosta zabava, pri kateri sodelujejo tamburaši Krekove družine iz Celja in pevski zbor od Sv. Jederti.

Velik delavski mladinski tabor se bo vršil v nedeljo dne 12. avgusta v Zadobrovi pri cerkvi sv. Tomaža. Po prihodu Krekovih družin ob 9. uri sv. maša, po sv. maši tabor, na katerem govorijo delavski govorniki. Popoldan v Sneberjih delavska zabava z jako lepim sporedom. Pri celodnevni prireditvi sodelujeta pevski zbor Krekove družine Sneberje — Zadobrova in delavska godba iz Dev. Mar. v Polju. Tovariši in tovarišice, udeležimo se te naše okoliške prireditve ob priliki 5-letnice ustanovitve podružnice Krekove družine Sneberje — Zadobrova.

Branimo svoje zavarovanje!

Na zadnji seji ravnateljstva Okrožnega urada za zavarovanje delavcev sta dva gospoda iz vrst delodajalcev ostro kritizirala upravo, češ da prestrogo nastopa pri iztirjavanju prispevkov, da prispevki za zavarovanje ubijajo industrijo in obrt in sploh sta nastopila proti takemu zavarovanju in zahtevala revizijo zakona v prid delodajalcem. Ker nam je znano, da tako stališče zastopata le prizadeta dva gospoda iz vrst delodajalcev, kolikor jih sestavlja ravnateljstvo OUZD, zato veljajo naše naslednje besede le tema dvema in tistim industrijem in obrtnikom, ki zastopajo enako stališče.

Proti izpadom zastopnikov delodajalcev so ostro nastopili zastopniki delojemalcev. Zastopnik Jugoslovanske strokovne zveze je odločno poudaril sledeče naše načelno stališče:

»Socialno zavarovanje je last delavstva, ker si ga je priborilo po dolgoletnih borbah. Delavstvo upravičeno smatra celotne prispevke za svojo last, ker so vsa leta po vojski delodajalci prispevke, ki odpadejo na nje, vkalkulirali v delavske plače pri mezdah gibanjih in določanju delavskih plač. Vsako oškodovanje in napade na zavarovanja bo delavstvo odločno branilo in se borilo za zboljšanje in spopolnitev zavarovanja v prid delavstva. Nezdrava je pariteta v samoupravi, kjer bi morali imeti v ravnateljstvu večino delojemalci, v nadzorstvu jo pa lahko imajo delodajalci. Podjetniki so dolžni od določenem času oddati prispevke za zavarovanje, ker jih tudi točno odtegujejo delavstvu. Znani pa so nam slučajji, da delodajalci sploh ne prijavljajo delavcev zavarovanju, ali jih prijavijo šele, ko ti zbole, prispevke jim pa že preje odtegujejo. Znani so tudi slučajji, da so delavci prijavljeni v prenizke razrede. Odločno zahtevamo, da izvede OUZD še strožjo kontrolo in postopa strogo po zakonu. So tudi nerednosti na strani delavcev. Tudi tu je treba napraviti red. Dejstvo je, da neredni delodajalci ubijajo zavarovanje in so krivi visokim prispevkom. Proti tem bi se morali boriti vsi pošteni delodajalci, ki jih je tudi velik del, zato tem vsa čast, ne pa, da nastopajo proti zavarovanju.«

Dalje je poudarjal naš zastopnik, da povzroča velik procent obolelosti prevelika zaposlenost delavcev v letni vročini in pa to, da se delavcem ne daje dopustov. Če bi delodajalci postopali z delavci kot člani svoje družine in jih preskrbeli sami za slučaj kriz in onemoglosti, ne bi bilo niti zavarovanje potrebno.

Izjava našega zastopnika je napravila na vse mogočen utis.

Tedenske novice.

Tovariši!

Spričo zgodovinskega pomena sprejetja viničarskega reda in spričo važnosti sijajnega občnega zbora Krekovih družin je ta številka posvečena viničarjem in Krekovcem, vsled česar smo bili prisiljeni več važnih reči odložiti za prihodnjo številko. — Uredništvo.

»Delavska založba« r. z. z o. z. je prejela že nekaj pristopnic novih članov. Agitacija za pristop naj se vrši od moža do moža. Lahko jih več skupaj plača en delež po 50 Din pod enim imenom. Gospodarska osamosvojitvev je naša osvoboditev! »Del. založba« bo razposlala prihodnje dni pristopnice in čeke, ki jih takoj podpisite in pošljite po čeku denar. Ko boste prejeli knjige iz te založbe, boste videli, da ste denar naložili plodonosno. — Načelstvo »Del. založbe«.

Hevelar, Hamborn. Poročilo o letošnjem obisku pri naših westfalskih de-

Delavski mladinski tabor

se vrši 12. avgusta 1928 v Sneberjih ~ Zadobrovi

Ob 9. uri sv. maša. Po sv. maši tabor, na katerem govorijo delavski govorniki iz Ljubljane.

laveih bomo prinesli prihodnjč. — V avgustu bo prišlo v Slovenijo večje število westfalskih otrok, ki bodo deloma v Repnjah in v Trziču pri gostoljubnih šolskih sestrah imeli pravil slovenski dom in se naužili planinskega zraka in se okrepili.

»Ogenj«. 8. številka je dotiskana. Posvečena je novemu rodu, Krekovi mladini, ki je postavilo 22. VII. svoj mejnik: Zopet je z zmagovalnim prodorom naskočila v novo zemljo naprej. Ni prazno naše hotenje. Cilji so nam jasni, pota težka — toda naša. In zato stopamo naprej — do vsakega dogodka z jasnimi stališčem. To je življenje! — Razširjajte, čitajte in naročajte »Ogenj«! (Naroča se Stari trg št. 2, I. nadstr.)

Papirnica pogorela. V Splitu je pogorela pred par dnevi velika tovarna za izdelovanje papirja. Zgorela so skladišča in celulozni obrat. Stroji so bili rešeni. Skoda cenijo na več milijonov dinarjev. Gotovo se bodo sedaj naročila pri Združenih papirnicah pomnožila, ker s tem odpade tem papirnicam precejšnja konkurenca, dokler se tovarna v Splitu ne spravi zopet v polno obratovanje.

Pri Javni borzi dela v Ljubljani je delo na razpolago: 1 kurjaču, 14 rudarjem-kopačem, 11 minerjem, 2 kleparjema, 1 kovaču, 5 kotlarjem, 16 kovinostrugarjem, 4 stavb. ključavničarjem, 1 kamnoseku, 3 stroj. risarjem, 7 mizarjem, 3 kolarjem, 1 lesostrugarju, 1 žagarju na polnojarmenik, 2 sodarjema, 2 kožarjema, 2 usnarjema, 1 elektromonterju, 4 čevljarjem, 1 mlinarju, 3 hlapcem, 1 vodoinštalaterju, 10 pleskarjem-črkoslikarjem, 3 tesarjem, 3 zidarjem, 1 mlademu kuharju, 18 vajencem; ženska m.: 1 špulerici, 3 pletilkam nogavic, 1 kmečki dekli, 1 frizerki, 1 bolničarki, 2 prodajalkama slaščic, 1 šivilji pletenin.

Čez hribe in doline . . .

Zagorje. Steklarska stavka. Skupina Jugoslovanske strokovne zveze v Zagorju je preskrbela večini vsled stavke odpuščenim začasno delo in to vsem brez razlike prepričanja. Delavstvu se odpirajo oči in spoznava, kje je njegovo mesto. V steklarni dela samo še 12 oseb. 14. t. m. je bilo odpuščenih 24 delav in 16. t. m. 22 delavcev. Izplačano jim je bilo za 3 tedne (navadno za 14 dni). Delavske knjižice so še tudi ostale v podjetju. Stavka je na mrtvi točki.

Zagorje. Občinske volitve. V nedeljo 22. t. m. so se vršile v Zagorju občinske volitve. Slov. ljudska stranka

je dobila 210 glasov in 6 mandatov; od zadnjih volitev je napredovala za 52 glasov. Med 6 izvoljenimi so 3 odločni krščanski socialisti, ki bodo znali vedno in povsod zastopati koristi delavcev in kmetov. Dve napredni listi sta dobili skupaj 288 glasov in 9 mandatov. Ti so pridobili glasove bivših komunistov; tudi socialistični kandidati so agitirali za napredne liste. Lista KBR je dobila 232 glasov in 7 mandatov; ti so padli za 100 glasov. Socijalistična lista je dobila 115 glasov in 3 mandate.

Rudarij, Krekovci in prijatelji v nedeljo 29. julija t. l. v Golce pri sv. Jedrti na delovski tabor.

V čevljarski tovarni Peter Kozina v Trziču so nastale za delavstvo hude razmere. Nekateri mojstri naravnost divjajo nad delavstvom. Poleg tega, da po nepotrebnem prigovarjajo in šikanirajo, dajejo tudi, posebno delavkam, razne ostudne priimke v slovenskem, nemškem in vseh mogočih jezikih. Priimki so tako ostudni, da spadajo pred sodnijo, a uboge delavke se ne upajo nikamor pritožiti. Če bi se posamezna pritožila, ji potem gorje, ako bi ne dobila celo knjižice. Da bi pa katera poskusila organizirati svoje tovarišice, je pa istotako več ko nevarno. Tako so oholi mojstri ustrašovali delavstvo. Nad delavstvom pa se bridko maščuje to, ker so zanemarili in zapustili svoje strokovne organizacije. Vendar povemo na tem mestu, da če se bo nadaljevalo šikaniranje in zmerjanje delavstva, bomo storili vse, da naše delavstvo ne bo teptala tujčeva peta.

Društvo usnjarskih pomočnikov v Trziču. V nedeljo, 22. t. m. se je izvolil začasni odbor Strokov. društva usnjarskih pomočnikov v Trziču. Odbor ima nalogo preskrbeti pravila in izvršiti predpriprave, da se društvo ustanovi.

Sv. Peter pri Mariboru. Dne 5. julija smo položili k večnemu počitku vrlega mladeniča Ivana Gornika, starega komaj 18 let. Pokojni je bil vnet delavec na društvenem in prosvetnem polju. Izgubili smo mlado moč, ter ga bomo težko pogrešali, kakor tudi naši Orli, kojih načelnik je bil. Kako je bil priljubljen, je pokazal njegov pogreb. Strokovna zveza viničarjev in Orli sta položila dva venca na njegovo krsto. Počivaj v miru, dragi Ivan.

Dr. France Debevec:

O vrstah in oblikah jetike.

Ljudje pravijo, da je jetik sto vrst. Ni jih ravno sto, pač pa mnogo. Lahko bi rekli, da ta bolezen v vsakem posameznem človeku nekoliko drugače poteka. Zakaj potek in oblika jetike je odvisna 1. od števila in otrovnosti kužnih klic, 2. od moči, odpornosti napadnega telesa. Sleherni izmed nas pa ima v svojem telesnem stroju in njega življenjskem upravljanju svoje posebnosti. Zato se tudi jetično obolenje tako različno odigrava.

Oni, ki se ni podrobno bavil z medicino, gleda in razumeva eno izmed mnogih bolezenskih šib, namreč jetiko, zelo enostavno. Hujšanje, bledica, kašelj, pljuvanje krvi, ohripelost: ti bi bili glavni bolezenski znaki. Dobra hrana, čist zrak, zdravo stanovanje, nekaj zdravil: to bi bilo zdravljenje.

Oj, kako vse drugače gleda na to kužno zlo strokovni zdravnik! Gleda, opazuje, študira, zdravi leta in leta in nikjer ne pride na kraj znanja in poznavanja. Obratno: neprestano se odpirajo nove vrzeli v temo neznanja, ustvarjajo nove naloge za proučevanje in zdravljenje.

Prav koristno in zanimivo bo, če tudi Vam, dragim borcev za socialno ravnopravnost in zdravje ljudske družbe,

opišem v umljivi obliki to stonogo zajedalko človeškega telesa, kužno jetiko.

Kdo jo povzroča, že vsi veste: male rastlinice (bacili jetike). Posušene v prah, razpršene v tisoče drobnih za naše oko nevidnih kapljic v zraku jih udihamo v pljuča, z jedjo pomešane uživamo in potem lahko okužimo črevesje in sosedne organe.

Ko bi sleherni bacil, ki pride na ta ali oni način v naše telo, vodil do razplamtenja težke bolezn, bi bilo na svetu žalostno: ljudski rod bi izumrl. Dejansko močno in za dalje časa obolele ona telesa, ki se ne morejo z zadostno obrambo upreti obolenju. Število teh resničnih obolenj pa je še vedno tako veliko, da jetika nosi pred vsemi ostalimi boleznimi največje bandero. Samo v Sloveniji (1 milijon prebivalstva) je po jetiki povzročeni smrti do 3000 na leto, a dejansko bolnih jih je še mnogo, mnogo več. Glavni kader njenih žrtev je v ubožnih delavskih domovih, kjer prebivajo ljudje, ki se morejo telesno najbolj izčrpavati in trpeti in s tem trošiti od Boga podarjene osnove zlatega zdravja.

Prijatelj, ko čitaš te vrstice, pomni, da s pošteno in dosledno borbo za družabne pravice tudi pobijaš in zdraviš jetiko, ki raste in izgineva s proovitom in propadanjem surovega materializma, ta pa je drog, ki nosi zastavo pretiranega in krivičnega kapitalizma. (Dalje.)

Pridobivajte novih naročnikov!

Telefon št. 20 16.

Ustanovljena l. 1889.

Poštni ček 10.533.

Mestna hranilnica ljubljanska

(Gradska štedionica) Ljubljana Prešernova ulica

Stanje vložnega denarja nad 300 milijonov dinarjev.

Stanje vložnega denarja nad 1.200 milijonov kron.

sprejema vloge na hranilne knjižice kakor tudi na tekoči račun, in sicer proti najugodnejšemu obrestovanju. Hranilnica plačuje zlasti za vloge proti dogovorjeni odpovedi v tekočem računu najvišje mogoče obresti.

Jamstvo za vse vloge in obresti, tudi tekočega računa, je večje kot kjerkoli drugod, ker jamči zanje poleg lastnega hranilničnega premoženja še mesto Ljubljana z vsem premoženjem ter davčno močjo. Vprav radi tega nalagajo pri njej sodišča denar nedoletnih, župnijski uradi cerkveni in občine občinski denar.

Naši rojaki v Ameriki nalagajo svoje prihranke največ v naši hranilnici, ker je denar tu popolnoma varen.

I. delavsko konzumno društvo v Ljubljani

naznanja svojim članom ki rabijo drva, da jih zamorejo naročiti v svoji poslovalnici. Drva so suha, zdrava in poceni. Dostavlja se na dom. Plačilo takoj po sprejemu. ODBOR.

Slavko Savinšek:

30

Milica otrok bolesti.

Čez tri dni je prišlo pismo od Mirka, na Milico naslovljeno. Mati je je vzela v roke in preišljala, naj je li da hčeri, ali naj je prej sama prebere. Bala se je mati za hčer in morda je v pismu stalo kaj, kar bi moglo hčer znova užaliti in ji poslabšati bolezen. Zato je naskrivaj odprla pismo in brala.

Brala je in solze so ji priče teče po licih. Kako je dober, kako jo ljubi in kako neizmerno m uje žal, da je storil tako! O, če bi bil vedel za posledice, bi bil raje lagal, ali pa malo počakal, da se najhujše v njem poleže in umiri. — Pismo bo morda Milici v uteho, čeprav jo bo preveč spominjalo njega, ki je še vedno njegovo njeno srce. Pa je le bolje, je mislila mati, da tudi Milica izve, kako jo ljubi Mirko. Sla je, nesla Milici pismo in ji je dala že odprto v roke.

»Oprost, Milica, odprla sem in brala. Preveč sem se bala za Te, da bi Ti bila upala dati pismo v roke, ne da bi vedela, kaj je v njem. A zdaj vidim, lahko bereš, v uteho Ti bo.«

Milici sta trepetali roki v silni razburjenosti, ko je krčevito zgrabila za pismo in je razprla, da bi brala. Ali samo naslov: Moja Milica, moje vse! so ujele oči, pa so se v nepopisni radosti in strahu in napetosti in bolečini zopet zaprle. Milica si ni

upala dalje brati. Bog ve, kaj je v pismu dalje pisane. To, kar je videla, se pa glasi tako lepo, tako sladko, tako pristrčno: moja Milica, moje vse! O, da bi stalo v pismu samo to, da bi bilo tudi v pismu očetu pisano samo to!

Dolgo so ji trepetale roke, dolgo so jo obletavale misli, razpolike, vse pa okrog enega se vrteče: kaj je v pismu? predno je Milica vnovič odprla oči in brala. Mati se je po prstih odstranila v kuhinjo, pripravljena po najmanjšem šumu pri-skočiti nazaj hčeri v uteho in pomoč.

Moja Milica, moje vse!

Glej roka mi trepeta, ko Ti pišem in iz prsi mi sili v oči, da komaj razločim papir pred seboj in črke na njem! Milica, kaj sem Ti storil! Ali sem bil slep in gluhi, ali sem bil napol blazen, da nisem videl Tvojega hrepenenja, da nisem vedel za silo Tvoje ljubezni in sem napisal ono pismo očetu! Tvoja mati so mi pisali, kako je s Teboj, povedali, kako si odkrila moje pismo in kako strašno Te je udarilo! Ne zameri materi, da so storili to. Saj so meni s svojim pismom odprli oči, v srce so mi segli z njim tako, da je val krvi udaril iz njega in se razlil v mojo notranjost. Zdaj šele čutim, kako sem Ti bil krivičen!

O, Milica, ako moreš, odpusti mi ta moj greh! Ali moreš? Ali ni prepozno zdaj? O, reci, Milica, da je še čas, da morem še popraviti, kar sem Ti prizadel hudega! Zakaj nisem šel raje mesto k

zdravniku k Tebi nazaj, da bi Ti bil globlje v oči pogledal, daleč notri v dušo pogledal in tako spoznal, kako Ti je ljubezen življenje in hrepenenje, cilj in vse, vse!

Sam se ne razumem prav! Preveč je bil hud udarec, ko sem opazil skrīt za grmovjem ono, pred čemer sem klonil. Zdaj, ko sem povsem tem znova prebral Tvoje pismo, je umem drugače. In če bi bil preje bral z bolj čistimi očmi, ali raje s srcem bolj mesto samo z očmi, bi bil spočetka doumel in morda ne bi bilo prišlo tako daleč. Bil bi pripravljn in bil bi se zmagal ter ostal doma. Trpel bi bil jaz samo, a Ti manj, ker bi ne bila zagorela vate s tako silo uro molčanja tam gori na samotni klopici. Tako pa me je slepega udarilo še bolj, še bolj mi zameglilo pogled, da nisem več razločil pravega od nepravega, da sem mislil samo nase, ne nate in sem v prvi bolečini ravnal nepremišljeno, mesto da bi bil vprašal za svet ljubezen svojo, ki gori vsak dan bolj, po vsem tem, kar se je bilo zgodilo.

O, da nisem bil poslušal zdravnika! Glej, Milica, po kolenih bi šel zdaj predenj, ako bi mi mogel napraviti storjeno nestorjeno in bi mi roko poljubil za njegovo besedo. Takrat pa, ko sem bil pri njem, je bila bolest tako huda v meni, da me je beseda njegova užalila. In v tej veliki bolesti sem odšel domov, ne da bi bil prej stopil še enkrat k Tebi in Ti pogledal v lice, v oči!

(Nadaljevanje.)